

Sıra No. 15

**DÜNYA TURUNÇGİL ZİRAATINDA
TÜRKİYENİN YERİ VE ÜZERİNDE
ÖNCELİKLE DURULMASI GEREKEN
BAŞLICA PROBLEMLERİMİZ**

Yazan:

Doçent Dr. MİTHAT ÖZSAN

Ziraat Yüksek Mühendisi

Ziraat Mühendisleri Odası Yayınları

Sıra No.	Yayının adı	Fiatı
1	Toprak Reformu (1960)	—
2	Ziraî Davalarımız (Toprak Reformu) 1961 (Mevcudu kalmamıştır)	20
3	Ziraî Davalarımız (Türkiye Ziraatı hakkında görüşler) 1962	20
4	Çeltik Ziraati ve Pirinç Fiatları, 1962	—
5	Ziraî Davalarımız (Türkiye Ziraatı hakkında görüşler) 1962	20
6	Hububat Fiatları, 1962	—
7	Toprak Mahsulleri Ofisi Reorganizasyonu, 1963	—
8	Hububat Fiatları, 1963	—
9	Türkiye'nin Ziraî Bölgeleri, 1964	20
10	Ziraî Davalarımız (Türkiye Ziraatına ait görüşler) 1964	20
11	Toprak Reformu Semineri, 1964	5
12	Türkiye Hayvancılığı ve Problemleri, 1964	5
13	Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri, 1964	5
14	Mer'ae Vejetasyonunun Teşekkülü, Kompozisyonu ve Bozulması	—
15	Dünya Turunçgil Ziraatında Türkiye'nin Yeri ve Üzerinde Öncelikle Durulması Gereken Başlıca Problemlerimiz	—

Not: Yukarıdaki fiatlar meslek harici şahıslar içindir. Ziraat Yüksek Mühendislerine bunlar 1/4 kıymeti ile satılırlar. Türkiye Hayvancılığı ve Problemleri ile Türkiye'de Ziraî Kredi ve Problemleri Ziraat Yüksek Mühendisleri için 2.5 liradır.

Sıra No. 15

**DÜNYA TURUNÇGİL ZİRAATINDA
TÜRKİYENİN YERİ VE ÜZERİNDE
ÖNCELİKLE DURULMASI GEREKEN
BAŞLICA PROBLEMLERİMİZ**

Yazan:

Doçent Dr. MİTHAT ÖZSAN

Ziraat Yüksek Mühendisi

MARS MATBAASI

1964 — ANKARA

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No.</u>
I — GİRİŞ	3
II — TURUNÇGİLLERİN ANA VATANI, YAYILIŞLARI ve TARİHÇESİ	3
III — DÜNYA VE TÜRKİYE TURUNÇGİL ZİRAATI	5
A. İstihsal	5
B. İstihlâk	7
IV — TURUNÇGİL ZİRAATIMIZDA ÜZERİNDE ÖNCELİKLE DURULMASI GEREKEN BAŞLICA PROBLEMLERİMİZ	11
A. Çesit Seçimi	11
B. Aşı Gözü Seleksiyonu	12
C. Anaç Seçimi	13
D. Turunçgillerin Gübrenmesi	14
E. Turunçgil Virus Hastalıkları	15
F. Turunçgil Nematodları	16
L İ T E R A T Ü R	16

I — GİRİŞ

“Dünya Turunçgil Ziraatında Türkiye'nin Yeri ve Üzerinde Öncelikle Durulması Gereken Başlıca Problemlerimiz” adlı bu konuda turunçgillerin ana vatani, yayılışları ve tarihçeleri hakkında kısa bilgiler verildikten sonra turunçgil meyvalarının istihşâl, istihlâk ve pazarlanması üzerinde biraz daha detaya girilecek ve bu hususların bilhassa rakiplerimiz olan Akdeniz memleketleriyle mukayeseleri yapılacaktır. Bundan sonra, memleketimizde gerek kaliteli ve verimli ve gerekse emniyetli bir turunçgil istihşâli için üzerinde öncelikle ve titizlikle durulması gereken en önemli problemlerimiz üzerinde bilgi verilecektir.

II — TURUNÇGİLLERİN ANA VATANI, YAYILIŞLARI ve TARİHÇESİ

Rutaceae familyasının Aurantioideae alt familyasının Citrus, Poncirus ve Fortunella cinslerine giren ve bugün ticarî anlamda en çok ziraatı yapılmakta olan turunçgil tür ve çeşitlerinin ana vatani Asya'nın Hindistan, Malaya Arşipeli ile güney - doğu Çin ve Koşin - Çin gibi tropik ve subtropik bölgeleridir.

Dünya turunçgil kuşağı, Ekvatör'den itibaren 35 kuzey ve 35 güney enlem dereceleri arasında bulunmaktadır. Bu kuşak, hususiyle kuzey yarım küresinde, bazı lokâl şartların bahsettiği imkânlarla, 45 enlem derecesine kadar çıkabilmektedir. Bu kuşak içerisinde yüksek olmayan ve su, toprak ve bilhassa iklim şartları bakımından elverişli olan yerlerde turunçgil ziraatı yayılabilmektedir. Turunçgil ziraatını, diğer ekolojik faktörler meyanında, bilhassa düşük yani minimum ısı dereceleri tahdit etmektedir.

Turunçgiller ekseriya tropiklerden neş'et etmişlerse de, subtropik bölgelerde daha çok yayılmışlardır. Çünkü, meyva kalitesi tropik bölgelerde çok düşmektedir. Bu hâl ise, turunçgillerin tropik bölgelerde yayılmalarını ekonomik anlamda tahdit etmektedir.

Turunçgil ziraatı çok eski bir tarihçeye sahiptir. Bu tarihçe milâttan önceki yüzyıllara kadar uzanmaktadır. Turunçgiller ana vatanlarında ve bilhassa Çin'de çok eski tarihlerde kültüre alınmışlardır. Buna ait pek çok delil mevcuttur. Ancak, M. Ö. 2207 - 2197 tarihleri arasında Çin'de hüküm

süren imparator Tayu'ya methiye olarak yazılan "Yu Kung" adlı eser, mevcut delillerin en eskisi olarak gösterilmekte ve bunda portakal ve şadoktan bahsedilmektedir (Webber, 1948). Buna rağmen, turunçgillerden ekonomik bakımdan önemli olanlarının batıya yayılmaları oldukça gecikmiştir. Turunçgillerden batıya ilk getirileni ağaç kavunu olup Theophrastus M. Ö. 300 yıllarında bu meyvadan bahsetmektedir (Webber, 1948). Turunç, limon ve laym (1) 10 - 12 nci yüzyıllar arasında; portakal 15 inci yüzyılda; mandarin ise 18 inci yüzyılda Akdeniz memleketlerinde kültüre alınabilmişlerdir. İslâmlığın ve Arap İmparatorluğunun inkişafı dolayısıyla, Arapların, turunçgillerden bilhassa turunç, limon ve laym'ın Akdeniz memleketlerinde yayılmalarında çok tesirleri olmuştur. Turunçgiller Amerika'ya bu kıtanın keşfinden sonra, Avustralya'ya ise 18 inci yüzyılda götürülmüşlerdir.

Turunçgillerin memleketimizdeki tarihçesine gelince: Gallesio, ağaç kavununun Dioscorides ve Jozephus zamanlarında İsrail'le beraber Anadolu'da bulunması ihtimalinden bahsetmektedir (Webber, 1948). Özkek, (1950) İskender'in doğuya yaptığı seferlerle eski Yunanlıların İranlı bahçıvanlardan bu meyvanın kültürünü öğrendiklerini ve kuvvetli bir ihtimâlle bu zamanda bunların Anadolu'nun güney sahillerinde yetiştirilmeye başlamış olabileceğini bildirmektedir. Yen (1964) ise, Bergamot'un (Citrus Aurantium spp. Bergamia) Antalya'ya 16 - 17 Km. mesafede olan Berga (Murtuna) adlı tarihî bir şehirden ismini alması ihtimâlini öne sürerek, turunçgillerin memleketimizde çok eski bir tarihçeye sahip olabileceği ihtimâlini ileri sürmektedir.

Bu ihtimalî malûmat yanında turunçgillerin memleketimizde mevcudiyetine ait en emin bilgiye Evliya Çelebi Mehmet Zilli İbni Derviş'in (1935) Evliya Çelebi Seyyahatnamesinde (Anadolu, Suriye, Hicar, 1671 - 1672) rastlanılır. Yazar, İzmir'den başlamak üzere ve bugün birinci derecede önemli olan Akdeniz turunçgil bölgemizdeki birçok yerlerde turunç, limon ve ağaç kavununun mevcudiyetinden bahsetmektedir. Meselâ, seyyahat pasajlarından birisinde Evliya Çelebi şöyle demektedir: "Evsafı kal'ai Adalya (şimdiki Antalya): Ol ecilden cümle ahalisinin renk ruyları sarıya maildir. Ve humma marazı gayet çoktur. Amma cemiî dertlerine deva katıussümün olan limonu faruku azamlır. Safra ve balgamı pare pare idüp cümle emrazı muhtelifeyi mahv ider ve mekûlât meşrubatının memduhatından turunç ve hurma ve zeytun ve incir ve şeker kamışı ve narı cihanı tutmuştur".

(1) Laym memleketimizde tatlı limon olarak bilinir. Yalnız, bu türün tatlıları yanında limon gibi ekşi olan çeşitleri de vardır. Bu sebepten tatlı limon yerine laym deyiminin kullanılması daha uygun görülmüştür

Bu çok eski tarihçesine rağmen turunçgil ziraatı 19 uncu yüzyılın sonlarında ve bilhassa içerisinde bulunduğumuz 20 nci yüzyılda gerek memleketimizde ve gerekse bu ziraatın yapıldığı diğer dünya memleketlerinde çok büyük ilerlemeler kaydetmiştir. Bu gelişme, turunçgil istihşâl ve istihlâkine ait bazı rakamların gözden geçirilmesi suretiyle aydınlatılmaya çalışılacaktır.

III — DÜNYA VE TÜRKİYE TURUNÇGİL ZİRAATI

A. İstihşâl

1961/62 (2) sezonu dünya turunçgil istihşâli 18 100 000 ton portakal ve mandarin; 1 900 000 ton altın top; ve 2 400 000 ton limon, laym ve diğer turunçgil meyvaları olmak üzere cem'an 22 400 000 tondur. Turunçgil istihşâlinin 1934 - 38 yılları ortalamasının 9 950 000 ton olduğu dikkate alınır-sa, 25 - 30 yıl gibi oldukça kısa sayılabilecek bir zamanda %125 oranında büyük bir istihşâl artışı kaydedilmiştir.

Gerek meyva lezzeti ve bunun besin değeri ve gerekse ihtiva ettikleri bol vitaminleri sayesinde turunçgil meyva ve usareleri insan beslenmesinde çok büyük bir değer kazanmış ve bu ziraat kolunun gelişmesi bu sebeplerden büyük bir teşvik görmüştür. Tabiatıyla, turunçgil ziraatının iyi gelir getirmesinin de bu istihşâl artışında büyük bir payı vardır. Yani, elverişli ekonomik faktörler de bu ziraatın gelişmesini teşvik etmişlerdir. Yine 1961 /62 sezonuna göre, turunçgil istihşâli bakımından 7 802 000 tonla Amerika birinci olarak gelmekte onu sırasıyla 1 962 000 tonla İspanya; 1 960 000 tonla Brezilya; 1 443 000 tonla İtalya; 1 160 000 tonla Japonya; 908 000 tonla Meksika; 828 000 tonla Arjantin; 526 000 tonla İsrail; 510 000 tonla Hindistan; 476 000 tonla Fas; 457 000 tonla Çin; 408 000 tonla Cenubî Afrika Birliği; 369 000 tonla Cezayir; 368 000 tonla Peru; 317 000 tonla Yunanistan; 306 000 tonla Türkiye; 263 000 tonla Birleşik Arap Cumhuriyeti; 183 000 tonla Avustralya; 182 000 tonla Ekvatör; 175 000 tonla Lübnan; 142 000 tonla Portekiz v.s. gibi memleketler takip etmektedir. Bu duruma göre, turunçgil istihşâl miktarları bakımından memleketimiz, dünya memleketleri içerisinde 16 ncı ve bilhassa rakiplerimiz olan Akdeniz memleketleri içerisinde de 7 nci olarak gelmektedir.

Memleketimizdeki istihşâl inkişafına gelince: 1934 - 38 yılları ortalaması 36 000 ton olan turunçgil istihşâlimiz 1950, 1955, 1960 ve 1962 yılları

(2) İstihşâl, ihracat ve ithalâta ait istatistikî rakamlar FAO'nun muhtelif yıllarda neşrettiği "Production Yearbook" ve "Trade Yearbook" adlı kaynaklardan faydalanılarak çıkarılmıştır.

rında sırasıyla 46 000 (3), 217 000, 280 000 ve 306 000 tona yükselerek büyük artışlar kaydetmiştir.

Bütün bu sür'atli inkişafa rağmen, memleketimizde turunçgil ziraatına elverişli çok geniş alanlar mevcuttur. Filhakika, birinci derecede önemli olan Akdeniz bölgemizdeki Samandağı, Seyhan, Silifke, Lamas, Anamur, Manavgat, Serik, Antalya ve Finike gibi büyük ve küçük ovalarımız ve diğer bir çok vâdilerimiz turunçgil ziraatımızın genişletilmesine, bugünkü halleriyle bile, çok müsaittirler. Sulama imkânlarının artırılması ile, adı geçen bölgedeki turunçgil alanı daha da artırılabilir. Özet olarak söylenirse bu bölgenin bahsettiği imkânlarla turunçgil alanımızı ve istihsâl potansiyelimizi kat kat artırabiliriz.

İkinci derecede önemli olan Ege turunçgil bölgemizde de büyük bir alan turunçgillerden bilhassa Satsuma yani Rize mandarini ziraatına çok elverişlidir. Adı geçen mandarin çeşidi bu bölgede fevkalâde üstün kaliteli ve takriben Ekim ayı ortasından itibaren yani çok erkenci olarak olgunlaşabilmektedir. Bu zaman, gerek yerli ve gerekse Avrupa pazarlarıyla turunçgil meyvalarının en az olduğu bir devreye rastlamaktadır. Bu sebepten, esasen çok üstün kaliteli olan bu turunçgil çeşidimiz ayrıca bir de iyi bir pazarlama şansına sahiptir. Bu hâl ise, Ege bölgesinde elverişli arazinin bu ziraat koluna ayrılmasına imkân vermekte ve filhakika bu mandarin çeşidinin ziraatı adı geçen bölgede süratle inkişaf kaydetmektedir. Görülüyor ki, Akdeniz turunçgil ziraatı potansiyelimize bir de Ege bölgesi eklenebilmekte ve bu hacmi daha da artırabilmektedir. Doğu Karadeniz bölgemizde ise hızla gelişen çay ziraatı turunçgillerin inkişafını önlemiştir.

Turunçgil ziraatına elverişli mevcut potansiyelimizin rakiplerimiz olan Akdeniz memleketlerine nazaran daha elverişli durumda olduğu söylenebilir. Ayrıca, daha ucuz istihsâl bakımından da çeşitli ekonomik avantajlara sahip bulunmaktayız.

İstihsâli artırmak bakımından bütün bu avantajlı imkânlara sahip olmamıza rağmen, istihsâlin kıymetlendirilmesi gibi mühim bir konu ile, bugünkü şartlarımızda bile, karşı-karşıya bulunduğumuz söylenirse objektif bir görüş olur. İstihsâlimizi artırdığımız takdirde elbetteki millî gelirimiz yükselecektir. Ancak, bu istihsâl artışının çok iyi bir şekilde kıymetlendirilmesi, yani millî gelirin heba edilmemesi lâzımdır. Bu hâl ise bizi daha işimdiden ihracat imkânlarına yani dış pazarlar aramaya zorlamaktadır. Şimdi-

(3) 1949 yılında 66 000 ton olan istihsâl miktarı, aynı yılda vukua gelen donlar sebebiyle 1950 yılında 46 000 tona düşmüştür.

den diyorum, çünkü bugünkü istihşâlimiz, istihlâk imkânlarımızın üstünde olmadığı gibi bu miktarın daha da artması normâldir.

B. İstihlâk

İstihşâl üzerinde verilen bilgilerden sonra şimdi de istihlâk ve bununla ilgili olarak bazı memleketlerin ithalât ve ihracatları üzerinde durarak ihracatımızı geliştirebilmek için ne gibi hususlara önem vermemiz gerektiğini inceliyelim.

Dünya turunçgil istihşâlinin artışıyle orantılı olarak istihlâk de devamlı olarak artmaktadır. İstihlâk artışı iktisaden iyi gelişmiş memleketlerde daha da bârizdir. Meselâ: Amerika 7 802 000 tonluk istihşâlinin ancak 350 000 - 400 000 tonunu ihraç etmekte geri kalan büyük kısmını dahilde kolaylıkla istihlâk edebilmektedir.

Turunçgil ziraatımızın inkişafı bakımından bizim için en önemli pazarlar müstahsil durumunda olmayan batı ve doğu bloku Avrupa ile bir kısım orta - doğu memleketleridir. O halde, bu memleketlerdeki ithalât ve istihlâk miktarları üzerinde önemle durmaya değer.

Batı Almanya'nın 1934 - 38 yılları ortalaması olan 256 000 tonluk ithalâtı 1950, 1955 ve 1960 yıllarında sırasıyla 274 700, 552 500 ve 803 100 tona yükselmiştir.

Fransa'nın 1934 - 38 yılları ortalaması olan 29 800 tonluk ithalâtı 1950 ve 1955 yıllarında sırasıyla 442 000 ve 713 700 tona yükselmiş ve ithalât miktarları 1955 yılından sonra hemen hemen aynı seviyede kalmıştır.

Batı Almanya ve Fransa'da görülen bu ithalât ve istihlâk artışları Avusturya, Belçika, Danimarka, Hollanda, Norveç, İsveç ve İsviçre gibi batı bloku Avrupa memleketlerinde de görülmektedir. Buna rağmen, İngiltere'nin 1934 - 38 yılları ortalaması olan 642 700 tonluk ithalâtı 1950 yılında 424 000 tona düşmüş, bu ithalât miktarı 1955 ve 1960 yıllarında sırasıyla 455 600 ve 516 400 tona yükselmiş ve fakat 1934 - 38 seviyesine ulaşamamıştır.

Batı bloku Avrupa memleketleri turunçgil ithalâtı hakkında umumî bir fikir vermek maksadiyle şu şekilde bir özetleme yapılabilir: Bu memleketlerin 1934 - 38 yılları ortalaması olan 1 521 800 tonluk turunçgil ithalâtı 1955 yılında 2 353 000 tona, 1960 yılında ise 2 820 500 tona yükselmiştir. Yalnız bu son beş yıl içerisinde %19,8 oranında bir ithalât artışı kaydedilmiştir.

Batı blokuna dahil belli başlı Avrupa memleketlerinde şahıs başına yılda: İsviçre'de 17,7; Hollanda'da 17,0; Belçika'da 15,4; Batı Almanya'da 14,2; Norveç'de 13,8; İsveç'de 13,4; Avusturya'da 12,0; İngiltere'de 9,3 ve Danimarka'da 9,0 Kg. turunçgil meyvası düşmektedir.

Doğu bloku Avrupa memleketlerine gelince: Bu muhtelif memleketlerdeki 1934 - 38 yılları ortalamasıyla 1960 yılı ithalâtına ait rakamlar şöyledir:

	1934 - 38 yılları ortalama İthalâtı (ton)	1960 yılı ithalâtı (ton)
Bulgaristan	2 200	3 200
Çekoslovakya	40 000	34 000
Macaristan	19 000	18 900
Polonya	34 300	32 300
Romanya	13 100	11 300
Yugoslavya	11 100	40 300
Rusya	19 000	86 300
Doğu Almanya	—	13 400

Verilen bu rakamlara göre, Rusya ve Yugoslavya'daki cüz'î artış ve Bulgaristan'ın hemen hemen aynı seviyede kalan ithalâtı hariç bu devrede diğer doğu bloku Avrupa memleketlerinde bir ithalât yani istihlâk artışı yerine aksine bir eksilme olmuştur.

Doğu bloku Avrupa memleketlerinde şahıs başına yıllık turunçgil istihlâki: Çekoslovakya'da 2,5; Yugoslavya'da 2,2; Macaristan'da 1,9; Polonya'da 1,1; Doğu Almanya'da 0,7; Romanya'da 0,6; Rusya ve Bulgaristan'da 0,4 Kg.dır.

Orta - Doğu memleketlerine gelince: İran kendi turunçgil istihlâkiyle idare etmekte ancak 200 ton gibi cüz'î bir ithalât yapmaktadır. Suriye ve Ürdün ise, kendi istihlâkleri yanında, ayrıca sırasıyla 45 800 ve 8 100 tonluk ithalât yapmaktadırlar. Bu memleketlere ilâveten Kuveyt'in de 10 200 tonluk bir ithalâtı vardır. Elde mevcut istatistik kaynaklar Irak'daki durumu aydınlatmaya kâfi gelmemiştir.

Orta-doğu memleketlerinde yıllık turunçgil istihlâki şahıs başına yılda: Suriye'de 11,4; Ürdün'de 9,2; İran'da 2,1 ve Kuveyt'de 1,7 Kg.dır.

Şu hususun derhal belirtilmesi icap eder ki, İngiltere'nin kendi camiasına dahil memleketlerden yaptığı takriben %25 - 30 oranındaki ithalâtı

hariç batı ve doğu Avrupa ile Orta-doğu memleketlerinin turuncgil ihtiyaçları büyük ölçüde Akdeniz müstahsil memleketlerince karşılanmaktadır. Bu sebepten, ihracatçı durumunda olan Akdeniz müstahsil memleketlerindeki ihracat miktarlarının tetkiki yerinde olacaktır.

1961 yılına göre, ihracatçı durumunda olan Akdeniz müstahsil memleketlerindeki ihracat miktarları şöyledir: İspanya 942 000 ton (istihsâlinin %60 ı); İtalya 463 000 ton (%37); Fas 347 000 ton (%75); İsrail 290 400 ton (%56); Cezayir 238 000 ton (%60); Lübnan 68 200 ton (%41); Yunanistan 64 000 ton (%22); Kıbrıs 48 700 ton (%77); Tunus 41 800 ton (%53); Türkiye 17 200 ton (%6); ve Birleşik Arap Cumhuriyeti 13 300 ton (%4). Bu ihracat sırasına göre memleketimiz onuncu olarak gelmektedir.

Akdeniz müstahsil memleketlerinde şahıs başına yıllık istihlâk miktarları sırasıyla İsrail'de 103,3; Lübnan'da 54,2; Kıbrıs'da 24,7; Yunanistan'da 23,0; İspanya'da 21,2; İtalya'da 15,6; Cezayir'de 14,0; Birleşik Arap Cumhuriyeti'nde 11,3; Türkiye'de 10,2; Fas'da 9,7; ve Tunus'da 8,7 Kg.dır. Görülüyor ki Akdeniz memleketlerindeki istihlâk miktarları birbirlerinden oldukça farklıdır. İsrail ve Lübnan'daki istihlâk miktarı, Amerika'nın 39 Kg.lık istihlâk seviyesinden bir hayli yüksektir. Diğer rakip memleketlerden Kıbrıs, Yunanistan, İspanya, Cezayir ve Birleşik Arap Cumhuriyeti'nin istihlâk miktarları da bizden fazladır. Buna rağmen Fas ve Tunus'taki istihlâk miktarları bize nazaran biraz azdır. Şahıs başına 10,2 Kg.lık miktar nazarı itibara alınırsa memleketimizde bugün için aşırı bir istihsâl fazlalığı mevzuubahis değildir.

Bununla beraber, rakip memleketleri çok daha evvelden ihracata zorlayan sebepler memleketimizde de hissedilmeye başlanmıştır. Yakın gelecekte her yıl artan istihsâlimizi gerek memleket içinde ve gerekse hariç pazarlarda daha iyi bir şekilde kıymetlendirebilmek ve beş yıllık kalkınma plânında kararlaştırılan ihracat seviyesine ulaşabilmek için alınması gereken tedbirler üzerinde daha şimdiden durmamız icabetmektedir. Beş yıllık plânda 1967 yılı ihracatının 75 000 ton olması gerekmektedir.

Fazla istihsalâtı olan rakip Akdeniz memleketlerinden İspanya ve İtalyanın, bilhassa Batı Almanya, Fransa ve İngiltere gibi büyük istihlâk memleketlerine yakınlığı adı geçen müstahsil memleketlere büyük avantajlar sağlamaktadır. Fransa da ithalâtının çoğunu yakın ilgisî bulunan Kuzey Afrika memleketlerinden yapmaktadır. O halde şimdilik Fas, Tunus ve Cezayir de bu bakımdan avantajlara sahiptir denilebilir. Bununla beraber İs-

rail, Lübnan ve Yunanistan'la hemen hemen aynı şartlar içerisinde bulunduğumuzu ve fakat adı geçen memleketlerin ihracat işlerini çok daha iyi bir şekilde organize ettiklerini ve batı bloku Avrupa memleketlerine geniş çapta ihracat yaptıklarını gözönünde tutmalıyız.

Ekolojik imkânlarımız üstün kaliteli mahsül elde edilmesine fevkalâde elverişlidir. Bu bakımdan hiç bir endişe mevzuubahis değildir. Yeter ki mahsulümüzün iyi bir şekilde pazara arzı için gereken teknik ve ekonomik prensip ve tedbirlere değeriyle yer verelim. Bunun için en başta gelen tedbir ise, turunçgil müstahsilinin kendi - kendisinin organize etmesi ve icabında kooperatifler ve hatta tek bir kooperatif halinde birleşerek gerek dahili ve gerekse harici satışları bizzat idare ve organize etmeleridir. Böyle bir teşekkül, işlerin iyi bir şekilde yürütülebilmesi için her türlü teknik, kültürel ve ekonomik tedbirleri almakta da ihmâl göstermemelidir.

Büyük turunçgil ihracatçısı memleketleri mahsüllerinin büyük bir kısmını kooperatif teşekkülleri kanaliyle satmaktadırlar. Meselâ, Güney Afrika Birliği, İspanya ve İtalya'da olduğu gibi. Ticaret Bakanlığına bağlı "İhracatı Geliştirme ve Etüd Merkezi" nin hazırladığı "Turunçgil İhracatının Geliştirilmesi" adlı raporda İsrail'e ait tipik ve çok güzel bir örnek verilmektedir. Bu raporda şöyle denmektedir: "İsrail, turunçgil satışları için "Turunçgil Marketing Board" isimli bir teşekkül kurmuştur. Board İsrail'deki ve diğer rakip memleketlerdeki mahsül durumuna bakmakta ve daha önceki senelerde yaptığı ihracattan elde edilen donelere dayanarak ihracat programını hazırlamaktadır. Kısaca ifade etmek gerekirse turunçgil mevzuu İsrail'de tek bir elde toplanmıştır. Board ithalâtçı memleketlerde acentalar tesis etmekte ve buralarda her memleketin şartına göre ihracat için ayrı ayrı mukaveleler imzalamaktadır. Board hususî teşebbüsün kendi aralarında ve kendi sermayeleri ile kurdukları bir teşekküldür. Tamamen müstakil olup hükümetin hiç bir müdahalesine maruz bulunmamaktadır. Hükümetin yalnız yapıcı ve geliştirici yardımları bulunmaktadır. Board'un müstahsile yol gösteren mütehassısları, meyva muhafazası için soğuk hava depoları, standardizasyon ve ambalâj işlerini en iyi bir şekilde yapan packing-house tesisleri mevcuttur. Board tarafından müstahsile yetiştiricilik hakkında her türlü malûmat verilmekte ve kredi temini hususunda yardımlar yapılmaktadır".

İhracatımızı geliştirebilmek için; üstün kaliteli ve pazara elverişli malın tekniğe uygun bir şekilde hasadiyle packing-house tesislerinde işlenmesi; yeni kabul edilmiş olan turunçgil standartlarımıza tam intibakı; hastalık ve haşerelerden arı ve ithalâtçı memleketlerin karantina şartlarına el-

verişli olması; iyi ve sağlam bir ambalâjlamaya önem verilmesi; emin ve seri bir şekilde nakliyle bozulmalara sebebiyet verilmeden pazarlara arzı; büyük ithalâtçı memleketlerde reklâm işlerine gereken önemin verilmesi; teleksle günü - gününe pazar durumlarının tetkik ve tesbitiyle sevkiyatların buna göre ayarlanması ve hükümetin ihracatı teşvikte önderlik etmesi v.s. gibi hususlara çok önem vermeliyiz.

Ancak bu sayede, fazla ithalâtı olan batı bloku Avrupa memleketleri pazarlarında kolaylıkla yer alabilir ve ihracatımızı geliştirebiliriz. Ayrıca, Orta-doğu memleketleri pazarlarında da hamleler yapabiliriz. Yeter ki yukarıda bildirilen hususlara önem verelim.

Bunlara ilâveten, bilhassa Rusya dahil bazı doğu bloku Avrupa memleketlerinde istihlâkin artması, İspanya ve İtalya'nın büyük istihlâk merkezlerine yakın bulunmalarının kendilerine sağladığı avantajlara bizim de sahip olmamıza yol açabilecektir. Filhakika, takriben 300 milyon nüfusu ile doğu bloku memleketlerinde şahıs başına 0,4 - 2,5 Kg. arasında değişen istihlâkin bilfarz 5 Kg.a çıkması halinde bu memleketlerce ayrıca 1.000 000 tonun üzerinde turunçgil meyvası ithâl edilecek demek olur ki böyle bir sonuç turunçgil ziraatımıza büyük imkânlar sağlayabilir.

Bütün bu bilgiler yanında, bilhassa turunçgil ziraatının ileri olduğu memleketlerde, kaliteli, kantiteli, emin ve muvaffak bir turunçgil ziraatı için çeşitli problemler üzerinde hassasiyetle durulmaktadır. Çok çeşitli olan bu problemler yanında, bilhassa memleketimiz için önemli ve aktüel olan ve üzerinde öncelikle durulması gereken konular üzerinde sırasıyla durulacaktır.

IV — TURUNÇGİL ZİRAATIMIZDA ÜZERİNDE ÖNCELİKLE DURULMASI GEREKEN BAŞLICA PROBLEMLERİMİZ

A. Çeşit seçimi

Ekonomik prensipler dahilinde üstün kaliteli ve pazara elverişli meyva istihlâki, diğer ziraat kollarında olduğu gibi, turunçgil ziraatında da üzerinde hassasiyetle durulan bir konudur.

Çeşitli ekolojik faktörlerin, değişik anaçların ve türlü teknik ve kültürel tedbirlerin meyva kalitesi ve verimi üzerine çok etkili olduğu bilinen hususlardandır. Bütün bunlara rağmen, aynı şartlarda yetiştirilen iki portakal çeşidinden bilfarz Washington Nevel portakalı ile diğer alelâde bir portakal çeşidinin kaliteleri elbetteki bir değildir. Çünkü, üstün vasıflık genetik yapı ile ilgilidir. O halde, herhangi bir yerin ekolojik şartlarına en iyi bir

şekilde uyan ve diğer çeşitlere nazaran üstün vasıflı olan çeşitlerin seçilmesi muvaffak bir turunçgil ziraatının temel şartıdır. Turunçgil ziraatında bu husus, önemli bir çeşidin daha iyi vasıflı tiplerine (strain) incek derecede ehemmiyet kesbetmiştir. Bu ziraatta, artık düşük kaliteli ve modası geçmişler yerine ticarî önem arzeden çeşitlere yer verilmektedir. Bununla birlikte, çeşit seçimi yapılırken, elde edilecek mahsûlün ilerile ne şekilde veya hangi mevsimlerde kıymetlendirileceği nazarı dikkate alınmalıdır. Meselâ, sofralık bir portakal çeşidi olan Washington Navel portakalı usare sanayiine elverişli olmadığı gibi aynı çeşit geç mevsim portakal yetiştiriciliği için de uygun değildir.

Memleketimizde yetiştirdiğimiz turunçgil çeşitlerinden bir çoğu yabancı memleketlerden ithâl edilmişlerdir. Standardlarımızın ekseriyetini de bu çeşitler teşkil etmektedir. Bununla beraber, turunçgil bölgelerimizde, bilhassa ticarî anlamda, diğerleri kadar önem taşımayan birçok yerli ve yabancı çeşitlere, hatta bazan daha da hâkim bir durumda olarak, rastlanabilmektedir. Bu hâl memleketimiz turunçgil ziraatı bakımından büyük bir kayıptır. Yerli portakal ve limon çeşitlerimizden bazıları ve bunların da elverişli olabilecek tipleri bizim için önemli olabilirler. Yalnız, bugünkü karma-karışık halleriyle tatminkâr sayılamazlar. Standardlarımız dışında olan yerli ve yabancı çeşitlerimiz üzerinde esaslı bir seleksiyon çalışması yapılmadıkça bunların üretilmesine müsaade edilmemelidir.

B. Aş ı gözü seleksiyonu

Turunçgil ziraatında üstün kaliteli ve belirli bir bölgeye iyi bir şekilde adapte olmuş çeşitlerin seçimi yanında aş ı gözü seleksiyonuna da büyük bir değer verilmektedir. Önemli bir çeşidin uzun bir zaman tetkike tâbi tutulmuş ağaçlarından aş ı gözü alınması hem çeşit vasıflarının korunması ve hem de yüksek verimlilik bakımından elzemdir. Aş ı gözü alınan bu değerli ağaçların ayrıca sıhhatli olmalarına da çok dikkat edilmelidir.

Diğer meyva türleri arasında hususiyle turunçgillerde aş ı gözü seleksiyonuna çok önem verilir. Çünkü, turunçgillerde mutasyonlara oldukça fazla rastlanır. Hele bazı çeşitler mutasyonlara çok mütemayil bulunmaktadır.

Meyva yetiştiriciliğinde menfi yönden olan mutasyonlar hiç bir zaman arzu edilmez. Turunçgillerde bilhassa bu tarz mutasyonlara rastlanılmakla beraber Washington Navel gibi bazı mühim çeşitlerin ise iyi yönden olan mutasyonlar sonunda husule geldiklerini de belirtmekte fayda vardır. O halde memleketimizde aş ı gözü seleksiyonu üzerinde daha geniş etüd ve

araştırmalara önem verilmeli ve bütün turunçgil bölgelerimiz bu maksatla devamlı olarak taranmalıdır.

C. Anaç seçimi

Anaç, zerine aşılı olan çeşidin aa karakterine, verimine ve meyva kalitesine, ayrıca çeşitli hastalıklara ve hatta soğuklara karşı mukavemetine tesir edebildiğine göre seçimi yapılırken üzerinde hassasiyetle durulmalıdır.

Meyva yetiştiriciliğinde çeşitli faktörler nazarı dikkate alınarak anaç seçimi yapılır. Çünkü, meyva ağaçları gibi uzun ömürlü bitkilerde, çeşit seçiminde olduğu gibi, anaç seçiminde de dikkatli davranmak icabetmektedir. Anaç seçiminde daha başlangıçta yapılan herhangi bir hatanın tamiri ileride zordur. Yapılan hata bütün emekleri yok edebilir.

Anaç seçimi yapılırken bunların mantar ve virus hastalıklarına mukavim olmalarına, üzerine aşılanacak çeşidin gerek aa ve gerekse meyvası üzerine istenilen olumlu tesirleri gösterebilmelerine dikkat edilmelidir.

Turunçgil ziraatında kullanılan anaçlar oldukça çeşitlidir. Çünkü, Citrus, Poncirus ve Fortunella ile turunçgillerin yakın akrabaları olan diğer çeşitli cinslerin tür ve eşitleri ve hatta bunların çok çeşitli melezleri geniş mikyasta bir anaç seçimine imkân verebilmektedir. Turunçgil anaçları olarak buğn en çok portakal, turunç,  yapraklı limon, Troyer sitranjı, Kleopatra mandarini, Rough limonu, altıntop ve laymlar gibi çeşitli cins, tür, çeşit ve melezler kullanılmaktadır.

Turunçgil ziraatında evvelden önem verilen bazı anaçlar çeşitli hastalıklar sebebiyle yavaş yavaş değerlerini kaybetmeye başlamışlardır. Bunlardan birisi de turuntur. Hattizatında turunç iyi vasıflı bir anaç olup bilhassa değişik karakterli toprak Şartlarına elverişli ve Phytophthora'ya karşı oldukça mukavimdir. Bununla beraber turunç, son zamanların en önemli virus hastalıklarından birisi olan Quick Decline veya Tristeza hastalığına mukavim değildir. Bu virus hastalığı turunta soymuk borularında nekrosisler husule getirmekte ve sonunda köklerin besin yolu kapanmakta ve aa aniden ölmektedir. Bu virus hastalığının sirayetinde Aphyd gossypii vektörlük yapabilmektedir. Bu sebepten eğer herhangi bir yerde bu hastalık mevcutsa turunç anacından mutlaka kaçınılmalıdır.

Toplam istihslimizin %95 ini elde ettiğimiz Akdeniz turunçgil bölgenin yegne anacı, istisnasız, turuntur. Eğer Quick Decline hastalığı memleketimize girerse veya halen mevcutsa bu hastalık bu bölge turunçgil ziraatımızı Őiddetle tehdit ve tahrip elebilecektir.

Ege ve Karadeniz turunçgil bölgemizde kullanılan Üç yapraklı limon, Satsuma mandarininin ideâl anacıdır. Soğuklara çok dayanabilen (-10°) ve kök çürüklüğü, Quick Decline hastalıklarına ve hatta turunçgil nematodlarına mukavim bulunan bu anacın en kötü vasfı ise Exocortis virus hastalığına hassas olmasıdır. Bu anaç alkaliliği yüksek bulunan topraklarda da gelişmemektedir. Bununla beraber Üç yapraklı limon ile portakal melezi olan Troyer sitranj toprak şartlarına uyma bakımından daha toleranslı olup Amerika'da bilhassa Kalifornia eyaletinde çok önem verilen bir anaç olmuştur. Exocortis hastalığından arı olan çeşitler bu anaçlar üzerinde yetiştirilebilmektedir.

Portakal, son zamanlarda, bilhassa turunç anacının yerini almaya başlamıştır. Çünkü, Quick Decline hastalığına mukavimdir. Bu anacın da en mahzurlu yönü phytophthora'ya hassas olmasıdır.

Rough limonu ile tatlı laymlar hafif toprakların anacıdır. Kuvvetli bir neşvünema ve bol verim sağlarlar. Ancak, bunlar da phytophthora'ya ve bilhassa soğuklara karşı oldukça hassastırlar.

Görülüyor ki her anacın üstün vasıfları yanında kusurlu tarafları da vardır. Dolayısıyla seçiminde ne kadar dikkat ve emek sarfedilirse o kadar azdır. Zira, bir gübre formülünün veya bir mücadele metodunun her yıl değiştirilmesi mümkündür ve fakat böyle bir teşebbüs anaç için kolaylıkla düşünülemez.

Bu durum karşısında bizim de her türlü tedbirleri almamız ve değişik turunçgil anaçlarını, çeşitli bölge ve ekolojik şartlarımızı da dikkate alarak, denememiz ve bu bakımdan geniş araştırmalara yer vermemiz lâzımdır.

D. Turunçgillerin gübrelenmesi

Değişik büyüme ve gelişme çağında olan turunçgil ağaçları için belirli bir gübreleme formülü verilemez. Çünkü, farklı toprak şartları, değişik anaçlar ve yetiştirilen çeşidin özellikleri böyle bir formülün verilmesine imkân vermez.

Turunçgillerin gübrelenmesinde son yıllarda toprak analizlerine ilâveten yaprak analizlerine de çok önem verilmekte ve emin bir gübreleme bu analizlerden elde edilecek sonuçlara göre yapılmaktadır. Çünkü, toprak analizlerine dayanarak toprağa verilen gübrenin miktarından ziyade bitkinin topraktan alabileceği miktar önemlidir. Böyle bir tesbit ise, bitki ve tatbikatta bilhassa yaprak analizleriyle mümkün olabilmektedir. Verilen çeşitli dozdaki organik ve ticarî gübrelerle birlikte periyodik yaprak analizleri yapılmakta ve bu analizlerle birlikte bilhassa verimlilik ve çeşitli gübrelere

karşı reaksiyon v.s. gibi mühim hususlar devamlı bir kontrole tâbi tutulmakta ve uzun denemelerden alınan en emin sonuçlara göre gübreleme yapılmaktadır. Yaprak analizlerinde hem makro ve hem de mikro elementleri üzerinde durulmaktadır.

Bir yetiştirici gözü ile, memleketimiz turunçgil bahçelerinde gübreleme bakımından ekstremlerle karşılaşmak mümkündür. Filhakika, bir bahçede ifrat olduğu aşikâr olan azot fazlalığı yanında hemen yanbaşındaki diğer bir bahçede bâriz azot noksanlığı müşahede edilebilmektedir. Fe, Zn, Mg, Mn, ve hatta B gibi mikroelement noksanlıkları hemen her bölgede belirli arazlariyle dikkati çekebilecek ve gözle teşhis edilebilecek bir duruma gelmişlerdir. Bilgisiz olarak yapılan gübrelemeler sonunda bilhassa mikroelement eksiklikleri daha da barizleşmektedir. Çünkü, bütün makro ve mikroelementlerin bitkide belirli bir balans içerisinde bulunmaları lâzımdır.

Turunçgillerimizin iyi bir şekilde gübrenmesini temin maksadiyle yaprak analizleri konusunun A. Ü. Ziraat Fakültesi Bitki Besleme Kürsüsünce ele alınması memnuniyet vericidir. Bu hususta geniş çapta araştırmalara yer verilmesi çok isabetli bir hareket olacaktır.

E. Turunçgil virus hastalıkları

Bilhassa son 30 yıl içerisinde turunçgillere tebelleş olan virus hastalıklarının önem ve zararlılık derecesi bârizleşmiş ve bunların elemine edilmesinde kesif bir kampanya açılmıştır. Virus hastalıkları turunçgil ziraatında belki de en aktüel konu olmuştur. Psorosis, Quick Decline, Exocortis, Xyloporosis ve Stubborn turunçgil virus hastalıklarından en önemlileridir. Virus hastalıkları vegetatif üretim yollarıyla yayılabildikleri gibi, bazı haşereler de belirli virus hastalıklarının sirayetlerinde vektörlük yapabilmektedir.

Turunçgil virus hastalıklarından birçokları belirli konukçu bitkilerle teşhis edilebilmektedir. İndeksleme denilen bu yolla virustan arı çeşit veya tipler elde edilebilmekte ve bunların üretimde kullanılmalarıyla virus hastalıklarının elemine edilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca, virus hastalıklarına mukavim anaç ve çeşitlerin yetiştirilmesiyle de bu hastalıkların zararlılığı önlenmektedir. Bunlardan başka olarak, turunçgillerde poliembriyoni denen biyolojik olay sayesinde ana çeşitle aynı genetik yapıda olan ve virus hastalıklarından arı nusellar klonların elde edilmesi ve üretimde kullanılmaları da mümkündür. Bu biyolojik olay sayesinde turunçgil virus hastalıklarının elemine edilmesine büyük bir değer verilmektedir.

İlkbahar sürgün devresinde yaptığı detaylı bir tetkik sonunda mevcut

karşı reaksiyon v.s. gibi mühim hususlar devamlı bir kontrole tâbi tutulmakta ve uzun denemelerden alınan en emin sonuçlara göre gübreleme yapılmaktadır. Yaprak analizlerinde hem makro ve hem de mikro elementleri üzerinde durulmaktadır.

Bir yetiştirici gözü ile, memleketimiz turunçgil bahçelerinde gübreleme bakımından ekstremlerle karşılaşmak mümkündür. Filhakika, bir bahçede ifrat olduğu aşikâr olan azot fazlalığı yanında hemen yanbaşındaki diğer bir bahçede bâriz azot noksanlığı müşahede edilebilmektedir. Fe, Zn, Mg, Mn, ve hatta B gibi mikroelement noksanlıkları hemen her bölgede belirli arazlariyle dikkati çekebilecek ve gözle teşhis edilebilecek bir duruma gelmişlerdir. Bilgisiz olarak yapılan gübrelemeler sonunda bilhassa mikroelement eksiklikleri daha da barizleşmektedir. Çünkü, bütün makro ve mikroelementlerin bitkide belirli bir balans içerisinde bulunmaları lâzımdır.

Turunçgillerimizin iyi bir şekilde gübrenmesini temin maksadiyle yaprak analizleri konusunun A. Ü. Ziraat Fakültesi Bitki Besleme Kürsüsünce ele alınması memnuniyet vericidir. Bu hususta geniş çapta araştırmalara yer verilmesi çok isabetli bir hareket olacaktır.

E. Turunçgil virus hastalıkları

Bilhassa son 30 yıl içerisinde turunçgillere tebelleş olan virus hastalıklarının önem ve zararlılık derecesi bârizleşmiş ve bunların elemine edilmesinde kesif bir kampanya açılmıştır. Virus hastalıkları turunçgil ziraatında belki de en aktüel konu olmuştur. Psorosis, Quick Decline, Exocortis, Xyloporosis ve Stubborn turunçgil virus hastalıklarından en önemlileridir. Virus hastalıkları vegetatif üretim yollarıyla yayılabildikleri gibi, bazı haşereler de belirli virus hastalıklarının sirayetlerinde vektörlük yapabilmektedir.

Turunçgil virus hastalıklarından birçokları belirli konukçu bitkilerle teşhis edilebilmektedir. İndeksleme denilen bu yolla virustan arı çeşit veya tipler elde edilebilmekte ve bunların üretimde kullanılmalarıyla virus hastalıklarının elemine edilmesine çalışılmaktadır. Ayrıca, virus hastalıklarına mukavim anaç ve çeşitlerin yetiştirilmesiyle de bu hastalıkların zararlılığı önlenmektedir. Bunlardan başka olarak, turunçgillerde poliembriyon denilen biyolojik olay sayesinde ana çeşitle aynı genetik yapıda olan ve virus hastalıklarından arı nusellar klonların elde edilmesi ve üretimde kullanılmaları da mümkündür. Bu biyolojik olay sayesinde turunçgil virus hastalıklarının elemine edilmesine büyük bir değer verilmektedir.

İlkbahar sürgün devresinde yaptığı detaylı bir tetkik sonunda mevcut

yerli ve yabancı çeşitlerimizin %90 - 95 inde Psorosis virus hastalığını tesbit eden Amerikalı mütehassıs Mr. Gerald Norman bu hastalığın memleketimiz turunçgil istihşâlinde takriben %30 oranında bir mahsûl kaybına sebep olabileceğini söylemiştir. Yalnız Psorosis virus hastalığının sebep olduğu zarar derecesi dahi konunun önemini göstermeye yeter.

Memleketimizde yukarda bildirilen üç yolla virus hastalıklarının elemine edilmesine büyük bir önem verilmeli ve esasen çok gecikilmiş olan bu işde bir an evvel gayeye varılmaya çalışılmalıdır.

F. Turunçgil nematodları

Turunçgil nematodlarıyla mücadele işi de üzerinde hassasiyetle durulması gereken bir konudur. Çünkü, bunlar da virus hastalıkları gibi çok tahripkâr olabilmektedirler. Memleketimizde var olduğu tesbit edilen bu zararlı için de gerekli her türlü tedbire baş vurulmalıdır. Nematodlarla mücadelede bilhassa bunlara karşı mukavim anaçların kullanılması cihetine gitmemiz lâzımdır. Üç yapraklı limon ve çeşitli sitranjlar bu bakımdan en ümidvar anaçlardır.

Turunçgil ziraatının daha pek çok teknik ve kültürel problemleri bulunmakla beraber bu yazıda, hususiyle bugünkü şartlarımızda, memleketimiz için en önemli olanları üzerinde durulmuştur.

LİTERATÜR

- 1 — Evliya Çelebi, Mehmet Zilli İbni Derviş, 1935. Evliya Çelebi Seyahatnamesi "Anadolu, Suriye, Hicaz, 1671 - 1672". Cilt 9: 1-367. Devlet Matbaası, İstanbul.
- 2 — Özbek, S. 1950. Önemli Meyva Türlerinde İstihşalin Standardizasyonu ve Standard Çeşitlerin Meyva Vasıfları Üzerinde Araştırmalar. A. Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları 25: 95-163.
- 3 — Webber, H. J. 1948. Hystory and Development of the Citrus Industry. H. J. Webber ve L. D. Batchelor tarafından neşredilmiş olan "The Citrus Industry" de Vol. I, Chapter I: 1-40. The University of California Press. Berkeley, U.S.A.
- 4 — Yen, A. Sami. 1964. Suptropik Meyvacılık Ders Notları: 1-10.

TÜRK KÖYLÜSÜ

**ELİNİN EMEĞİ ALNININ TERİ İLE
BİRİKTİRDİĞİN PARANI
KENDİ BANKANA
YATIR**

ZİRAAT BANKASI SENİN EN YAKIN DOSTUNDUR.

**BORCUNU ZAMANINDA ÖDER
TASARRUFLARINI ZİRAAT BANKASINA YATIRIRSAN
HEM KÂRLI ÇIKAR HEM DE İSTİKBALİNDEN EMİN OLABİLİRSİN**

T.C. ZİRAAT BANKASI

DÜNYADA İTİMATIN SEMBOLÜ"

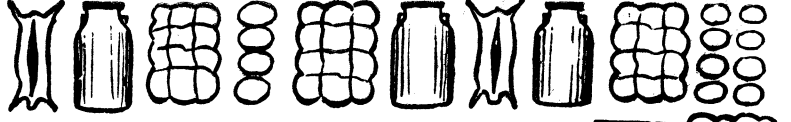
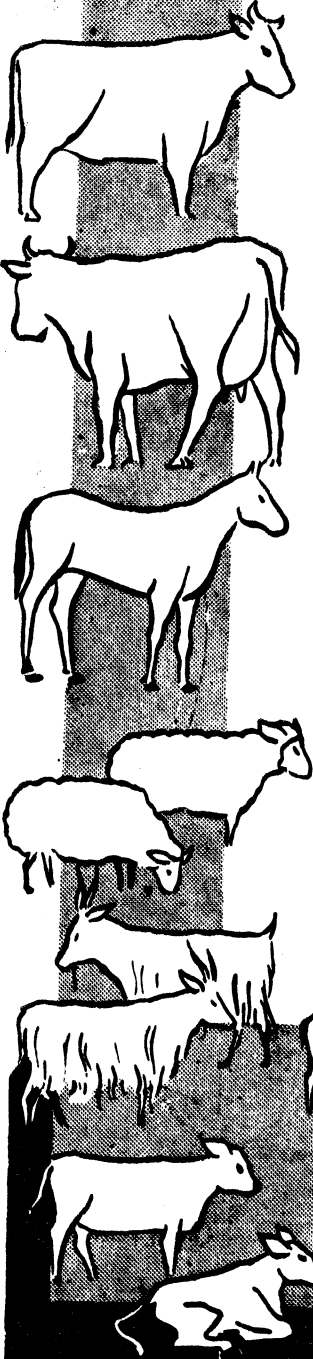
Bütün Dünyada olduğu gibi ; sizin de itimat ederek narenciye bahçelerinizde kullandığınız "Bayer Ziraat Mücadele İlaçlarından"

- LEBAYCİD** : Narenciyelerde Akdeniz meyva sineğine karşı kat'i ve uzun tesirli bir ilaçtır. Bilhassa narenciye koşnillerine karşı müesseriyeti yüksek olup beyaz yağlarla karıştırılabilir.
- DİPTEREX** : Akdeniz meyva sineğine karşı ani ve kat'i tesirli bir ilaçtır.
- GUSATHİON** : Çeşitli meyva güveleri ile kabuklu bitler ve kırmızı örümceğe karşı kullanılan çok taraflı ve uzun bir kalıcı tesire sahip bir ilaçtır. Beyaz yağlarla karıştırılabilir.
- LONACOL** : Yaprak leke hastalığı gibi mantarî hastalıklara ve pas veya bücüsüne (uyuz) karşı kullanılan zineb ve methylzineb
- ANTRACOL** : terkipli ilaçlardır.

BAYER - TARIM İlaçları Sanayi Ltd. Şti. P. K. 153 Beşiktaş/İSTANBUL Tel: 49 15 89 - 49 25 77 - 49 22 00

BÖLGE TEKNİK BÜROLARI :

ADANA BÜROSU P. K. 268 ADANA
ANKARA BÜROSU P. K. 170 Bakanlıklar/ANKARA
EGE BÜROSU P. K. 804 İZMİR
KARADENİZ BÜROSU P. K. 75 SAMSUN
MARMARA BÜROSU P. K. 153 Beşiktaş/İSTANBUL

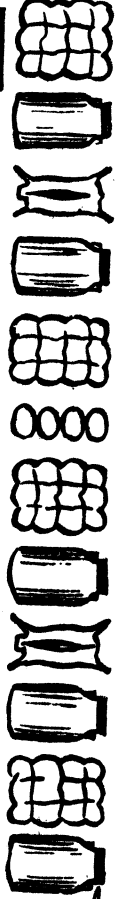

UCUZ, BOL ve
KALİTELİ

ET
SÜT
YUMURTA
YAPAĞI ve
iŞ VERİMİ İÇİN

yem
SANAYİİ

YEMLERİNİ
KULLANINIZ

YEM SANAYİİ TÜRK ANONİM ŞİRKETİ
ZİYAGÖKALP CADDESİ . YILDIZHAN . ANKARA

BU GÜNÜN
HARİKA TRAKTÖRÜ

FORDSON DEXTA

*Her çeşit orijinal yedek
parçaları mevcuttur.*

TÜRKİYE ZİRAİ DONATIM KURUMU

BÜTÜN MEMLEKET SATHINA YAYILMIŞ GENİŞ TEŞKİLATI

VE

FORD BİÇERDÖĞERLERİ,
FORDSON TRAKTÖRLERİ,
ZİRAAT ALET VE MAKİNALARI,
MÜCADELE ALET VE VASITALARI,
KİMYEVİ GÜBRELER,
TARIM İLÂÇLARI,
YEDEK PARÇA VE
TAMİR BAKIM HİZMETLERİ İLE

**HER ZAMAN HER YERDE
TÜRK ÇİFTÇİSİNİN HİZMETİNDEDİR**